

İran İslam Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanları Tarafından Yapılan Ortak Açıklama

(Videokonferans, 1 Temmuz 2020)

İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Hasan Ruhani, Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Sayın Vladimir Putin ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, 1 Temmuz 2020 tarihinde sanal ortamda düzenlenen Üçlü Zirve'de bir araya gelmişlerdir.

Devlet Başkanları:

1. Suriye sahasındaki mevcut durumu ele almış, 16 Eylül 2019'da Ankara'daki son toplantılarından sonra kaydedilen gelişmeleri gözden geçirmiş ve mutabakatları ışığında üçlü eşgüdümü artırma yönündeki kararlılıklarını yinelemişlerdir.
2. BM Şartı'nın amaç ve ilkelerinin yanı sıra Suriye Arap Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, birliğine ve toprak bütünlüğüne olan kuvvetli taahhütlerini vurgulamışlardır. Bu ilkelere evrensel düzeyde saygı gösterilmesi ve kim tarafından gerçekleştirildiğine bakılmaksızın, hiçbir eylemin bu ilkelere halel getirmemesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir.
3. Bu bağlamda, gayrimeşru özyönetim teşebbüsleri dahil olmak üzere, terörle mücadele kisvesi altında sahada yeni gerçeklikler yaratılmasına dair her türlü girişimi reddetmiş; Suriye'nin egemenliği ve toprak bütünlüğünün yanısıra komşu ülkelerin milli güvenliğine de halel getirecek ayrılıkçı gündemlere karşı durma yönündeki kararlılıklarını ifade etmişlerdir.
4. Suriye'nin kuzeydoğusundaki durumu ele almış, bu bölgede güvenlik ile istikrarın ancak ülkenin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı temelinde sağlanabileceğini vurgulamış ve bu doğrultuda çabalarını koordine etmede anlaşmışlardır. Suriye Arap Cumhuriyeti'ne ait olması gereken petrol gelirlerine yasadışı şekilde el konulmasına ve transfer edilmesine yönelik itirazlarını beyan etmişlerdir.
5. Uluslararası insancıl hukuk uyarınca sivillerin ve sivil altyapısının korunmasını sağlarken, DEAŞ, Nusra Cephesi ve El Kaide veya DEAŞ bağlantılı tüm diğer bireyler, gruplar, teşebbüsler ve oluşumlar ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından terörist olarak tanımlanan diğer grupların tamamen ortadan kaldırılması amacıyla aralarındaki işbirliğini sürdürme kararlılıklarını teyid etmişlerdir.

6. İdlip Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki durumu etraflıca gözden geçirmiş ve İdlip'le ilgili bütün anlaşmaların tüm unsurlarıyla hayata geçirilerek sahadaki sükunetin temininin gerekliliğini vurgulamışlardır.

7. COVID-19 salgınının beraberinde Suriye'nin sağlık sistemi ile sosyo-ekonomik ve insani durumu bakımından büyük bir sınama getirdiğini kabul ederek, Suriye'deki insani durum ve salgının etkisine dair duydukları derin endişeyi dile getirmişlerdir. Özellikle COVID-19 küresel salgını karşısında, uluslararası hukuka, uluslararası insancıl hukuka ve BM Şartı'na aykırı tüm tek taraflı yaptırımları reddetmişlerdir. Suriye halkının acılarının hafifletilmesi amacıyla Suriye genelinde hızlı, güvenli ve kesintisiz insani erişim sağlanmasına yönelik ciddi gereksinimi vurgulamış ve ayrımcılık, siyasallaşma ve önkoşullar olmaksızın, Suriye'ye yapılan yardımı artırmaları için başta Birleşmiş Milletler ve bağlı insani kuruluşları olmak üzere, uluslararası topluma çağrıda bulunmuşlardır.

8. Suriye ihtilafına askeri çözüm getirilemeyeceğine ve ihtilafın yalnızca Suriyelilerin öncülüğünde ve sahipliğinde, Birleşmiş Milletler'in kolaylaştırıcılığında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 2254 sayılı kararıyla uyumlu bir siyasi süreç yoluyla sona erdirilebileceğine dair inançlarını teyid etmişlerdir. Bu bağlamda, Astana garantörlerinin belirleyici katkısı ve Soçi'deki Suriye Ulusal Diyalog Kongresi kararlarının uygulanması sonucunda Cenevre'de oluşturulan Anayasa Komitesi'nin önemli rolünü vurgulamışlardır. Anayasa Komitesi'nin Ağustos 2020 tarihinde üçüncü toplantısını gerçekleştirme hususunda mutabakata varılmasını memnuniyetle karşılamışlar ve Komite'nin sürdürülebilir ve etkili çalışmasını sağlamak için Komite'nin üyelerini ve kolaylaştırıcı olarak BM Genel Sekreteri'nin Suriye Özel Temsilcisi Geir O. Pedersen'i sürekli iletişim yoluyla desteklemeye hazır olduklarını teyid etmişlerdir.

9. Astana formatının ilgili Çalışma Grubu çerçevesinde zorla alıkonan/kaçırılan şahısların karşılıklı salıverilmelerine dair faaliyetlerin devamındaki kararlılıklarını yinelemişlerdir. Suriyeli taraflar arasında güven artırılmasında etkinliğini ve gerekliliğini ispat etmiş olan Çalışma Grubu'nun özgün niteliğinin altını çizmişler ve çalışmalarının sürdürülmesi için tedbir almakta anlaşmışlardır.

10. Mültecilerin ve ülke içinde yerlerinden edilmiş kişilerin Suriye'de ikamet ettikleri yerlere güvenli ve gönüllü olarak geri dönüşlerini kolaylaştırma ihtiyacının ve bu kişilerin geri dönme ile desteklenme haklarının korunmasının altını çizmişlerdir. Bu bağlamda, yeniden iskan edilmeleri ile normal bir hayata kavuşturulabilmelerinin yanı sıra, külfet paylaşımında daha geniş sorumluluk üstlenme ve su ile enerji kaynağı şebekeleri, okullar, hastaneler ve insani mayın eylemi dahil, insani altyapıyı eski haline getirmek suretiyle uluslararası topluma Suriye'ye yaptıkları yardımı artırma çağrısında bulunmuşlardır.

11. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 497 sayılı kararı başta olmak üzere, Suriye Golanı'nın işgalini reddeden ilgili Birleşmiş Milletler kararlarının hükümleri dahil, herkesçe tanınan uluslararası hukuk kararlarına saygı gösterilmesi gerekliliğini teyid etmişler ve bu itibarla, ABD Yönetiminin işgal altındaki Suriye Golanı'na dair uluslararası hukukun ağır ihlalini teşkil eden ve bölgesel barış ile güvenliği tehdit eden kararını kınamışlardır. İsrail'in Suriye'ye yönelik askeri saldırılarının istikrarı bozduğunu ve bu ülkenin egemenliği ile toprak bütünlüğünü ihlal ettiğini, ayrıca bölgedeki gerilimi tırmandırdığını değerlendirmişlerdir.

12. Suriye meselesine ilaveten, ortak ekonomik işbirliğini güçlendirmek için farklı alanlardaki üçlü eşgüdümü güçlendirme niyetini teyit etmişlerdir.

13. Bir sonraki Astana formatındaki Suriye konulu Uluslararası Toplantının en kısa sürede gerçekleştirilmesi için temsilcilerini görevlendirmede mutabık kalmışlardır.

14. İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Hasan Ruhani'nin daveti üzerine, müteakip Üçlü Zirve'yi en kısa sürede İran İslam Cumhuriyeti'nde yapmayı kararlaştırmışlardır.